HOLLANDSCH ZUID-AFRIKA.

ADRES VOOR REDACTIE: AMSTERDAM, DAMRAK 95 (TEN KANTORE DER NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING)
ADRES VOOR ALLES, WAT DE ADMINISTRATIE BETREFT: P. VERGERS, VAN WOUSTRAAT 10, AMSTERDAM.

OFFICIËELE MEDEDEELINGEN

VAN HET BUREAU VAN DE NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING.

De Redactie van het Maandschrift *Hollandsch Zuid-Afrika* (zoowel wat het geïllustreerd gedeelte, als wat het bijvoegsel voor algemeen nieuws betreft) wordt bezorgd onder toezicht van het *Bureau* van de *Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging.*

Het doel der Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging.

De *Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging* stelt zich ten doel (zie Art. 1 der *Statuten*):

Binnen de perken, door de internationale rechtsverhoudingen aangewezen, door alle wettige middelen al datgene te doen, wat strekken kan om:

1°. de banden met onze stamgenooten in Zuid-Afrika nauwer toe te halen en, in overleg met hen, aldaar hulpbronnen voor landbouw, nijverheid, handel en andere stoffelijke belangen te openen en te ontwikkelen of de opening en ontwikkeling daarvan te bevorderen;

2°. de publieke opinie zoo ten onzent als in het buitenland over de toestanden in Zuid-Afrika voor te lichten.

Elk streven om bij wijze van propaganda op de zedelijke of godsdienstige gesteldheid der bevolking dezerzijds invloed uit te oefenen, blijft daarbij uitgesloten.

Leden en Donateurs.

Leden der Vereeniging zijn zij, die met het hierboven (volgens Art. 1 der *Statuten*) omschreven doel instemmen en eene jaarlijksche bijdrage betalen van tenminste *Drie Gulden.* Het boekjaar der Vereeniging loopt van 1 Januari tot 31 December (zie Art. 5 der *Statuten*).

Het staat aan de afdeelingen vrij, *begunstigers* aan te nemen, die eene geringere jaarlijksche bijdrage dan 3 gulden, doch ten minste 1 gulden betalen (zie Art. 5 der *Statuten*).

De algemeene vergadering heeft, op voordracht van het bestuur, de bevoegdheid, *eereleden* te benoemen, die dezelfde rechten hebben als de leden (zie Art. 5 der *Statuten*).

Donateurs zijn zij, die minstens 100 gulden in eens in de kas der Vereeniging storten; ook deze hebben gelijke rechten als de leden (zie Art. 5 der *Statuten*).

Aan de *Leden* der *Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging* wordt, krachtens hun lidmaatschap en zonder vergoeding van eenigerlei aan de uitgave verbonden kosten, dit Maandschrift *Hollandsch Zuid-Afrika* (zoowel het Geïllustreerde als het Algemeene gedeelte) geregeld toegezonden.

Gedrukt met illustratie-inkt van BERGER & WIRTH, Drukinktfabriek, Amsterdam.

KORTE NOTULEN van de Vergadering van het HOOFDBESTUUR DER NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING, op Zaterdag 8 April 1911, te 1.30 uur, ten kantore der *Zuid-Afrikaansche Voorschotkas*, Damrak 95, Amsterdam.

Aanwezig de Heeren: Middelberg (Voorz.), De Louter, Van Reesema, Kiewiet de Jonge, Brüchner, Bell, Lingbeek, Pont, Verkouteren, Van den Berg en Mansvelt.

Afwezig met kennisgeving de heer: Emous.

De Notulen der vorige vergadering worden na lezing goedgekeurd.

De heer M. S. Lingbeek ziet zich tot zijn leedwezen om verschillende redenen verplicht, ontslag te nemen als lid van het Hoofdbestuur. De Voorzitter, de gegrondheid dier redenen erkennende, betuigt onder algemeene instemming den heer L. den dank van het Hoofdbestuur voor alles, wat hij in het belang der Vereeniging gedaan heeft.

Aan de Alg. Vergadering in Mei e. k. zullen ter vervulling van *twee* thans reeds vast te stellen *vacaturen* worden voorgedragen de heeren Dr. W. van Everdingen te Rotterdam en Jhr. Mr. C. Beelaerts van Blokland te Zeist.

Voor een *derde*, mogelijk nog te ontstane *vacature* zal in de e. v. Bestuursvergadering voorziening gemaakt worden.

De vergadering neemt kennis van het besluit, door het Bestuur der *Z.-A. Voorschotkas* genomen in zake *de heropening van het Hollandsch Hospitaal te Pretoria*, en besluit voor alsnog geen vertegenwoordigers aan te wijzen in de daar gevormde voorloopige Commissie.

Met voldoening wordt kennis genomen van de uit Transvaal ontvangen mededeelingen betreffende de *verdeeling van de gelden* (o. a. voor de studie van Afrikaners in Nederland) indertijd door het *Haagsche Pro-Boer-Comité* ten behoeve eener Nationale Ambachtsschool geschonken.

De vergadering neemt kennis van het *jaarverslag der Ned. Vereeniging* te Johannesburg.

Prof. Pont deelt mede, dat het Bestuur van het *Studiefonds voor Z. A. Studenten* aan het Bestuur van de Afd. Groningen *een Afrikaner student* heeft aanbevolen *voor de Groningsche beurs* en bovendien aan een ander Afrikaner student wien een beurs zal worden toegekend, heeft voorgesteld te Groningen te studeeren.

Op grond van de vele betuigingen van waardeering der naar Z.-Afrika gezonden *Nederlandsche platen voor aanschouwelijk onderwijs* wordt besloten, ter voldoening van nieuwe aanvragen, een som van *f* 500.— beschikbaar te stellen en voorts de Vereeniging *Z.A. Stichting Moederland* om verdere ondersteuning voor dit doel te verzoeken.

Naar aanleiding van ontvangen mededeelingen wordt besloten, uit het *C. G. de Jonge-fonds* voorziening te maken voor de verdere opleiding van diens kinderen.

Met voldoening wordt kennis genomen van de vernieuwing van het *subsidie ten behoeve van het Maandblad* door de *Stichting Moederland*.

De ten behoeve van de gezinnen B. en L. *gestorte borgsommen* zullen worden afgeschreven.

De heeren Brüchner en Verkouteren nemen op zich, namens het Hoofdbestuur *de rekening van den Penningmeester* over 1910 na te zien.

De e.v. *Bestuursvergadering* wordt vastgesteld op Zaterdag 6, en de *Algemeene Vergadering* op Zaterdag 27 Mei e.k.

De Secretaris.
Dr. N. MANSVELT.

De afd. 's Gravenhage der Nederlandsch-Zuid-Afrikaansche Vereeniging hield onlangs haar algemeene vergadering in Café Hollandais onder leiding van dr. H. Blink.

In het door den secretaris mr. A. Ferf uitgebrachte jaarverslag werd gewezen op het feit, dat de afdeeling het eerst het denkbeeld heeft geopperd, een marineschip te zenden naar Zuid-Afrika, aan welk denkbeeld uitvoering is gegeven.

Het Bureau blijft verder werkzaam om hen, die belang stellen in Zuid-Afrika, van dienst te zijn.

Het bestudeeren der toestanden daar te lande, het zich op de hoogte stellen van hetgeen in Nederland voor Zuid Afrika van belang kan zijn, is een groote eisch.

In dien geest is de toezending van het Geïllustreerd Maandblad Hollandsch Zuid-Afrika aan de leden van veel nut. Daaraan is 't zeker ook toe te schrijven, dat het aantal leden niet vermindert; zelfs enkele nieuwe leden zijn gewonnen, anderen door overschrijving van elders aan de afdeeling toegevoegd.

Aan een uit Zuid-Afrika ontvangen schrijven ontleende het verslag het volgende:

„De banden tusschen Zuid en Noord moeten worden bevorderd, daar deze arbeid eenmaal rijpe vruchten zal dragen. Onze taal zal hier niet, nooit uitgeroeid worden. Zij heeft alleen versterking noodig, zij moet hier meer gehoord worden en... gelezen. Daarom is het werk van de Boekencommissie van zoo groot nut."

De penningmeester, de heer P. W. T. Bell, deed rekening en verantwoording over het gehouden beheer in 1910. Over het batig saldo werd op de volgende wijze beschikt: Het Studiefonds zal ontvangen *f* 200, de Boekencommissie voorloopig de som van *f* 100.

Tot gemachtigden voor de algemeene vergadering der Vereeniging in 1911 te Amsterdam werden benoemd de voorzitter en de secretaris, terwijl de aftredende bestuursleden werden herkozen.

Naar aanleiding van een door een der leden gedane vraag: of het Hoofdbestuur ook bevordert het behouden van de zuivere spelling der Nederlandsche taal, werd aan de bestuurstafel geantwoord, dat in Zuid Afrika zelf daaromtrent reeds strijd bestond en men zich daarin niet moest mengen.

De vergadering was beter bezocht dan in het vorig jaar.

De afd. Groningen vergaderde onder voorzitterschap van den heer G. Mesdag Jac.zn.

Uit het jaarverslag der afdeeling, uitgebracht door den heer dr. J. Bergsma, bleek het volgende: Het ledental is gedaald tot 55. Aan contributie werd ontvangen f 211. Afgedragen werd f 178 aan het hoofdbestuur, f 42 aan het Studiefonds, terwijl f 25 is gezonden aan de Boekencommissie van het Algemeen Nederlandsch Verbond. Pogingen zijn aangewend om met steun van het Groningsch Universiteitsfonds en van particuliere bijdragen op kosten der afdeeling een onbemiddelden en begaafden Zuid-Afrikaner alhier te laten studeeren, nadat tevoren het hoofdbestuur bij slagen der pogingen tijdelijk ontheffing van de betaling van het door de afdeeling verschuldigde quotum had toegezegd.

Het verslag werd voor kennisgeving aangenomen.

De rekening van den penningmeester, den heer mr. H. de Visser, werd accoord bevonden. De inkomsten en uitgaven bedroegen f 211, zoodat er geen saldo is.

De penningmeester werd gedechargeerd.

De heeren dr. J. Bergsma en dr. A. W. van Geer werden bij acclamatie herkozen als leden van het bestuur.

Naar aanleiding van het jaarverslag deelde de voorzitter mede, dat het sedert eenigen tijd mogelijk geworden is, voor jonge lieden uit Zuid-Afrika, op grond van een daar afgelegd examen, aan een Nederlandsche universiteit opgenomen te worden. Reeds studeeren een aantal Zuid-Afrikaners te Amsterdam, Utrecht, Delft en Leiden. Het bestuur meende, dat het wenschelijk was, pogingen te doen om ook hier een Zuid-Afrikaan te laten studeeren. Aangezien de afdeeling dat niet alleen kan bekostigen, heeft het bestuur steun gevraagd van het Gron. Universiteitsfonds, dat met het plan sympathie betuigde, maar nog geen bindende toezegging kon doen. Er is echter gegronde hoop, dat, wanneer een daartoe strekkend verzoek komt, de afdeeling fiat zal krijgen.

De vergadering werd daarna gesloten.

De afdeeling Rotterdam van de Nederl. Zuidafrikaansche Vereeniging heeft eveneens haar algemeene vergadering gehouden, onder voorzitterschap van den heer H. J. Meerkamp van Embden.

Deze heette dr. J. C. J. Bierens de Haan welkom in het bestuur, en deelde mee, dat zich op het oogenblik in ons land bevindt de heer Enschedé, hoofdzakelijk ter bevordering van de emigratie naar Zuid-Afrika van Hollandsche boerenzoons. In Zuid Afrika zal zich nu een comité vormen, dat de uitkomenden van raad en steun zal dienen. Het hoofdbestuur van de Vereeniging heeft den heer Enschedé met enkele maatschappijen van landbouw in ons land in verbinding gebracht.

Voorts schetste de voorzitter den tegenwoordigen toestand in Zuid-Afrika: de Vereeniging kan daar veel nut stichten, en het is voor ons land van groot belang, den bestaanden band met Zuid-Afrika in alle opzichten te handhaven.

Het ledental der afdeeling is 304. De rekening en verantwoording van den penningmeester over het afgeloopen boekjaar, sluitende met een batig saldo van f 224.36½, werd goedgekeurd.

Besloten werd, wederom f 720 beschikbaar te stellen voor een studiebeurs ten dienste van een Zuid-Afrikaansch student en f 100 voor de Boekencommissie van het Ned. Verbond.

De heeren J. van Cleeff Izn., J. M. Hudig en mr. W. Suermondt Lzn. werden als bestuursleden herkozen. Tot afgevaardigden naar de algemeene vergadering der Vereeniging, in Mei a.s. te houden, werden benoemd de heeren dr. J. C. J. Bierens de Haan en mr. W. Suermondt Lzn.

Christelijk Nationale Politiek.

Het standpunt van Gen. Beyers.

In de Londensche *Morning Post* verscheen onlangs een brief van den Zuid-Afrikaanschen correspondent van dit blad, welke een helder licht werpt op het karakter en den geest van de Boeren-vertegenwoordigers in het Unie-parlement en op den invloed, dien de officiëele leiders op hun volgelingen uitoefenen. Deze brief (gedateerd 1 Maart) luidt in hoofdzaak als volgt:

Een incident, dat verleden week voorviel, heeft een schel licht geworpen op de grenzen, die er zijn aan den invloed, welken de regeering op haar volgelingen kan doen gelden. Dit incident viel voor op den laatsten Vrijdag in Februari. Generaal Smuts, Min. van binnenlandsche zaken, heeft een voorstel te verdedigen, dat beoogt, het toezicht op de goudmijnindustrie te regelen. Een artikel in dit voorstel betreft den Zondagsarbeid in de mijnen. Dit artikel sanctioneert feitelijk den status quo. Het wil, dat zekere werkzaamheden des Zondags zullen worden stop gezet, doch het is vrijgevig in het verleenen van vrijstelling, wat werkzaamheden betreft, die doorloopend van aard zijn, of welke door onderbreking in hun productiviteit zouden kunnen worden belemmerd. Zoo loopen bijvoorbeeld de stampers, die het erts vergruizelen, thans aan den Rand door, zonder zich om den Zondag eenigszins te bekommeren De bezoeker van Johannesburg kan niet anders dan getroffen worden door het onophoudelijk gedonder in de verte, waarmede de stampers in de Zondagsstilte hun stem doen hooren. De regeering stelt voor, allen Zondagsarbeid toe te laten in de toekomst, evenals thans, voor die stampers, welke opgericht waren vóór den datum der inwerkingtreding van de wet. Stampers, na dien datum opgericht, moeten 's Zondags worden stop gezet. Doch zelfs met deze laatste toezegging wekt het „Zondagsarbeid-artikel" (zoo noemt men het) beslisten tegenstand. De arbeiderspartij, waaronder drie afgevaardigden van den Rand, verzet zich beslist tegen de mijnwet.

Niet echter de wensch tot Sabbats-heiliging beheerschte deze oppositie. De Arbeiderspartij had openlijk het Zondagsargument laten varen en haar amendement verdedigd op grond van het recht van iederen mijnwerker op één rustdag op iedere zeven. Het Zondagsstandpunt kwam echter tot uiting, en tot zeer sterke uiting, bij een deel der regeeringspartij, op wier stemmen het ministerie gewoonlijk stellig kan rekenen. Reeds eenigen tijd hadden er geruchten geloopen van dezen geest van verzet tegen het wetsartikel, dat de regeering voorstelde. En ten slotte openbaarden zij zich in een enkele merkwaardige rede, welke in de regeeringsgelederen verwarring bracht en den betrokken minister dwong, verdaging der zitting voor te stellen. Deze rede werd gehouden door generaal Beyers. Lang heeft generaal Beyers op de voorste regeeringsbank (naast Merriman) in zoo goed als onafgebroken stilzwijgen gezeten. Inderdaad, ééns vóór dezen slechts sprak hij. Lang, slank, jong, met zwarten baard en knevel, goed gekleed, van top tot teen een gentleman (every inch a gentleman), heeft hij weinig van het gewone Boerentype.

Zijn korte rede, met klem en intens gevoel in het Hollandsch uitgesproken, was den Raad een openbaring. Zij bewees, dat de geest van het Calvinisme nog een overheerschend gezag heeft over de gemoederen van de Afrikaners. Geen overzicht kan aan een rede als deze recht doen. Toen generaal Beyers zijn volk vertelde, hoe de Oorlog een oordeel was geweest over hun zonden, hoe alleen zij, die in het veld geweest waren, de bitterheid van dit oordeel ten volle hadden leeren kennen, hoe dit één hunner grootste zonden was geweest, dat zij in Johannesburg Zondagsarbeid hadden toegelaten, — toen was het onmogelijk, de uitwerking te miskennen, die zijn woorden hadden.

Dit, men voelde het, was de eerste Hollandsche redevoering, sedert de opening van het Unie-Parlement, die waarlijk vat op den Raad had. Doch niet dit laatste was de belangrijkste indruk.

Hier, in het Unie-Parlement van Zuid Afrika, in het jaar 1911, weerklonk de stem van den ernstigen, religieuzen, enthousiast der Reformatie; Jean Calvin en Cromwell's Ironsides vonden hun nazaat in den man, die verleden Vrijdag de Hollandsch-Afrikaansche leden van de Volksvertegenwoordiging tot blanke hitte ontgloeien deed. Met hartstochtelijken ernst bezwoer hij hen om niet bewust ten tweeden malen de zonde te begaan, die den Oorlog over hen had gebracht. „Zoo gij deze zonde begaat, zal de Almachtige een straf over u brengen, bitterder nog dan de bittere Oorlog. Zoo gij dit doet, mogen wij Ichabod schrijven op het huis onzer natie." En generaal Beyers zat neer. Hij

had ten hoogste vijf minuten gesproken. Doch hij had hen, die het nooit te voren begrepen hadden, geopenbaard het geheim van den onfeilbaren weerklank, welken hun leiders in de politiek vinden bij het Hollandsche volk van Zuid-Afrika.

Hij had iederen Afrikaner overtuigd. Zoo de Regeering stemming vroeg, was haar nederlaag zeker. Generaal Smuts, die een fijne parlementaire neus heeft, retireerde, vroeg verdaging en de Regeering was gered. Na de verdaging was de stemming veranderd. Wederom hadden de eischen van het oeconomische leven zich laten gelden en werd ten slotte der Regeering een nederlaag bespaard. Doch voor een oogenblik was het voorhangsel opgelicht geweest en het edele geheim van het Afrikaner volk geopenbaard. Engelschen mogen bezwaren hebben tegen hun politieke solidariteit, mogen afgeven op hun „gemis aan vrije gedachte"; „doch de cijns van onzen eerbied kunnen wij niet onthouden, wanneer een oogenblik voor onze ongeloovige hedendaagsche oogen zich vertoont de rots des geloofs, waarop hun politieke stelsel rust. Voorwaar, een merkwaardig incident, dat eigenaardige lessen bevat voor hem, die de politiek van Zuid-Afrika wenscht te bestudeeren."

Zoo schrijft de correspondent van de *Morning Post*. Eigenaardige lessen, inderdaad. En als ge in dezen toestand u indenkt, en u voor oogen stelt de rijke toekomst van Zuid-Afrika en dan ziet, hoe telken jaie een grooter getal jonge Afrikaners komt studeeren aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, en hoe zij zich daar ter stede en in Leiden vormen tot kringen, waar de ideeën van Groen van Prinsterer niet lang onbekend blijven, zal men het dan ijdele droomen heeten, wanneer men in de toekomst de Christelijk-Nationale beschouwing ook in Zuid-Afrika de staatkunde ziet beheerschen? De ban van het utilistisch denken, dat door de Engelsche beschaving in Zuid-Afrika is gebracht en een tijd lang dreigde, het Afrikaansche volk te ontwortelen, is gebroken, nu mannen als Gen. Hertzog en Gen. Beyers, mèt President Steyn, — de eerste als, vóór alles, nationalist, de tweede als, vóór alles, christelijk politicus, beiden elkaar aanvullend en hun meester vindend in den oud-president, — het denken van de Boeren gaan beheerschen.

Volgens een telegram uit Kaapstad was Dr. Jameson ziek en boezemt zijn toestand bezorgdheid in.

De Unie-Senaat heeft de amendementen, van arbeiderszijde ingediend, om den arbeid op Zondag in de mijnen te verbieden, verworpen. Zooals we meedeelden, verzette de regeering zich tegen deze amendementen. Indien geen wijzigingen verder in het ontwerp worden aangebracht, zal de Zondagsarbeid nu verboden worden voor batterijen die nieuw worden opgericht, maar zal hij toegelaten blijven in de bestaande mijnbatterijen.

Luchtvaart in Zuid-Afrika.

Dat Zuid-Afrika met zijn tijd medegaat, bewijst het feit, dat het reeds in het bezit is van een officiëel gebreveteerd vliegenier, n.l. den heer John Weston, ingenieur te Brandfort, O. V. S., terwijl het spoedig eveneens in het bezit zal zijn van een eigen vliegtuig, zegt de *Volkstem*. „De heer John Weston, die voor luchtvaartoperaties langen tijd in Europa vertoefd heeft en die onder de bekwaamste vliegeniers gerangschikt wordt, is thans op zijn terugreis naar Zuid-Afrika. Hij zal in alle groote centra met passagiers opstijgen en een luchtvaartschool in ons werelddeel openen, om les te geven in de vliegkunst en om verder zijn onderzoekingen voort te zetten. De heer Weston is een bewaam ingenieur en een uitstekende en tevens voorzichtige vliegenier, zoodat reizigers en leerlingen niet zullen aarzelen, zich aan hem toe te vertrouwen".

Als een bewijs van de gevoelens van dankbaarheid, waarmede in Zuid Afrika, zoo lang na den Oorlog, door meer dan één nog gedacht wordt aan wat in Nederland voor de slachtoffers van dien vreeselijken Oorlog gedaan werd, mag zeker ook het volgende dienen.

Naar wij toevallig vernamen, ontving Mejuffrouw Marie Berdenis van Berlekom, te Middelburg, aan velen onzer lezers zeker wel bekend, onlangs uit Kaapstad een kostbaar souvenir van wijlen Mevrouw M. Koopmans-de Wet, met wie zij tijdens en na den Oorlog zoo menigen brief wisselde over de Boeren-krijgsgevangenen en over de vrouwen en kinderen in de concentratie-kampen. Als een blijk van persoonlijke waardeering ontving Mej. v. B. n.l. van Mej. M. de Wet, zuster der overledene, een fraaien, met paarlen en granaten bezetten ring van antiek goud, die door Mevr. Koopmans zelve gedragen werd sedert haar 14en verjaardag, toen deze hem van haar moeder ontving als belooning voor het eerste door haar eigenhandig gemaakte kleed.

De Krijgsgevangenen op de Bermuda's.

Eenigen tijd geleden hebben talrijke bladen in het binnenzoowel als het buitenland lange berichten gebracht, op gezag van een Amerikaansch blad, waarin verteld werd van het droevige lot van eenige honderden Boeren, die nog altijd op de Bermuda's in krijgsgevangenschap verkeerden, omdat ze weigerden, den eed van trouw aan den koning van Engeland af te leggen.

Wij namen die zeer romantisch getinte berichten niet over, ze beschouwend als ergerlijk overdreven, ofschoon wij niet in staat waren, de juiste toedracht der zaak mede te deelen. De overdrijving is nu gebleken. Generaal Botha heeft, naar aanleiding van dit bericht, dat ook in Zuid-Afrikaansche bladen werd overgenomen, in den Unie-Volksraad verklaard, dat er nog slechts een tiental Boeren op de Bermuda's zich bevinden en dat dezen niet in behoeftige omstandigheden verkeeren. Dat blijkt trouwens ook uit de mededeelingen in een ingezonden stuk aan de *Volkstem*, waarin van slechts negen krijgsgevangenen wordt gesproken. Zekere heer Launspach schrijft nl. aan het genoemde blad:

„Ik zie in 'n uitgave van deze maand, dat er nog 200 man op Bermuda als krijgsgevangenen zitten. Maar 't is een misverstand; daar zijn slechts negen man op 't eiland. Deze menschen willen terugkomen, maar zij kunnen niet of zij moeten den eed van getrouwheid afleggen of de declaratie teekenen. De eed van getrouwheid is 6, en de declaratie is een half dozijn. Die menschen leven daar ook maar in een zwaren toestand. Ik ben daar weg 20 Augustus 1904; toen waren daar nog 12 krijgsgevangenen achtergebleven, 1 is dood en 2 hebben later geteekend, zoo blijven daar nog 9 man.

„Ongeveer 6 maanden geleden heb ik een brief van Bermuda ontvangen, dat 9 man nog daar zijn. Die brief is van een Schotsman, die een inwoner van Bermuda is en een vriend van de krijgsgevangenen. Hij schrijft mij, dat een van hen, met name Hans Louw, daar getrouwd is met een Iersch meisje en zij hebben al 'n kind; en een ander, Piet Loubscher van Zeerust, heeft daar een winkel. Hij gaat goed aan, maar geloof mij, die stomme menschen zullen weenen van blijdschap, als de regeering hen laat uitkomen zonder te teekenen of de eed van getrouwheid af te leggen."

En zoo zal het, volgens een verklaring van Gen. Botha, gebeuren.

TAAL- EN STAMVERWANTE BELANGEN.

Non Possumus?

De *Volkstem* schrijft:

„'t Achttal volks-vertegenwoordigers, aan wie de Unie-Volksraad de moeilike taak heeft opgelegd om aan de bevolking van Brits Zuid-Afrika 'n *modus vivendi* op taalgebied voor te leggen, heeft nog geen definitief resultaat bereikt. Doch, indien sommige min of meer indiskrete uitlatingen in de Unionistiese pers inderdaad waarde hebben, dan is 't vooruitzicht op 'n vreedzame en tevens bevredigende oplossing van het taalprobleem in de laatste dagen niet gunstig geworden. Wij hopen van harte, dat deze zorgwekkende berichten ongegrond zullen blijken: Zuid-Afrika is in zoo menig opzicht 'n uitzonderings land gebleken, dat allengs de verwachting was gerechtvaardigd, dat ook op taal-gebied onze Unie verschoond zou worden van de afmattende en beschamende ruzies en twisten, die zoo menig tweetalig land — met name België, Bohemen, Polen, Kanada — hebben geteisterd. 't Zou bizonder teleurstellend wezen, indien onze staatkundige voormannen met 'n jammerlik *non possumus* (wij kunnen niet) inzake onze grondwettelike tweetaligheid zouden voor de dag komen na de bijna bovenmenselike wijsheid, die bij de tot stand-koming der Unie is gespendeerd! En we doen 'n dringend beroep op ons achttal om toch niet 't besef te verliezen, dat hun eventuéle onmacht om 'n redelik kompromis te vormen verreikende en ernstige gevolgen voor Zuid-Afrika kan hebben".

Volgens den correspondent van de *Times* te Kaapstad zou de door het Unie-parlement benoemde commissie tot onderzoek van de taalquaestie in zake het onderwijs tot een voorloopigen grondslag zijn gekomen voor een overeenkomst. Meer dan eens zou de commissie op het punt hebben gestaan, den arbeid te staken, maar nu eindelijk zou men dan toch tot overeenstemming zijn gekomen. De directeuren van onderwijs in de vier provinciën zijn nu opgeroepen om gezamenlijk op den grondslag, door de commissie verkregen, een schikking te ontwerpen. De correspondent meent te kunnen verzekeren, dat de commissie de keuze der ouders van het onderwijsmedium tot grondslag heeft genomen. Als dit laatste juist is, dan zou dus in de commissie, die uit vier nationalisten en vier unionisten bestond, door generaal Hertzog de nederlaag zijn geleden. Maar nadere berichten hieromtrent moeten zeker worden afgewacht, want met de berichten uit Engelsche bron dient men altijd wat voorzichtig te zijn.

Te Pretoria is een Zuid-Afrikaansche Vrouwen-Taalbond opgericht. Het voorloopige bestuur bestaat uit mevrouwen Atchison, Logan, Armstrong, Jooste, Haar, J. Celliers, Olland en Viljoen en mejuffrouw Ruysch van Dugteren. Het doel is bevordering van het Hollandsch. Teekenend zijn de Engelsche namen der drie eerstgenoemden.

De heer Emous ontving bericht van een verkooping van oud-Hollandsche boeken in Kaapland. Tien jaar geleden kon men 18de eeuwsche boeken voor 1 sh. koopen; nu gelden ze ponden. Een *Kolbe* ging voor f 85.50. Een *Worstelstrijd der Transvalers*, oud, leelijk exemplaar, bracht nog 4 sh. op, alleen omdat de catalogus aangaf: „uitverkocht." Hij vraagt naar aanleiding er van, of dit werk nog te krijgen is.

De heer J. C. Avis, een Nederlander, die 4 jaar geleden zich als landbouwer op het Hoogeveld (Tr.) heeft gevestigd, schrijft ons, dat het hem daar uitstekend gaat. Hij heeft niet het minste berouw van zijn emigratie en wil flinke Hollandsche jongelui wel aansporen, zijn voorbeeld te volgen. Sedert eenigen tijd is hij verloofd met Mej. Sophie Pretorius, dochter van den heer Abram Pretorius, uit het Heidelberg-district (Tr.).

Eigendunkelijke bestrijding.

Dat zelfs na de oplossing van de kwestie, welke taal het voertuig van 't onderwijs zal zijn, vooral nog niet zal kunnen gezegd worden, dat de taalkwestie in Zuid-Afrika is opgelost, heeft onlangs ook de Afrikaner Sir Andries Maasdorp, hoofdrechter van den Vrijstaat, bewezen, in een zaak, die in 't Hollandsch voor hem gediend had. Hij erkende het recht van partijen om de pleidooien in het Hollandsch te leveren. Naast dat recht plaatste hij echter „het gezond verstand", of beter gezegd, *zijn* gezond verstand, hetwelk hem leerde, dat de pleidooien ter voorlichting van het hof dienen, en dat het hof geen uitspraak kan doen, tenzij het de taal kent, waarin de pleidooien gesteld zijn. In aanmerking nemend dus het feit, dat het gezond verstand van alle rechters niet erkent, dat Zuid-Afrika een tweetalig land is, als gevolg waarvan wel alle rechters Engelsch, doch niet allen Hollandsch kennen, besliste rechter Maasdorp, dat Zuid-Afrika rekening moet houden met de omstandigheden, waarin de rechters verkeeren, en niet de rechters met de omstandigheden, waarin Zuid-Afrika verkeert, weshalve hij een vertaling der Hollandsche pleidooien in het Engelsch gelastte. Gelukkig is in een andere zaak, te Pretoria dienend, beslist, dat de kosten van vertaling niet op de belanghebbende partijen verhaalbaar zijn.

Ned. Vereeniging te Johannesburg.

Uit het ons toegezonden jaarverslag van de Nederlandsche Vereeniging te Johannesburg blijkt, dat aan onderstand werd uitgekeerd ruim 126 p. st., dus 63 p. st. minder dan in het jaar 1909, terwijl ruim 42 p. st. werd terugontvangen van vroeger verleende voorschotten.

Met genoegen wordt geconstateerd, „dat de totale beschikbare middelen ad £ 385.12.7, £ 50 hooger zijn dan het vorig jaar (waaronder twee giften, gezamenlijk £ 125 bedragende, voorkwamen), een teeken van vooruitgang in de fondsen, terwijl als bewijs van zuinige administratie onder het hoofd „Drukwerken en Kantoorbehoeften" slechts £ 8.12.9 werden geboekt, dat is 60 percent minder dan het voorgaand jaar.

„In het jaar onder beschouwing werd de huur van onze leeszaal belangrijk verhoogd, en, aangezien het aantal bezoekers zeer gering was, werd op een algemeene ledenvergadering tot tijdelijke opheffing besloten. Breidt het ledental zich flink uit en gaan er stemmen op, die wederom een lokaal wenschen, dan zou het bestuur met genoegen plannen in overweging nemen en naar een geschikte plaats uitzien."

Melding wordt gemaakt van verschillende feestelijkheden in de Vereeniging en van haar werkzaamheden. De heer Meischke is als bestuurder afgetreden.

Het bestuur bestaat thans uit de heeren L. E. Brandt, C. A. Breyer, A. J. van Ginkel, 1en secretaris, J. Groeneboom en J. B. Schoenzetter.

KERK EN SCHOOL.

In de Kaapkolonie is eenige vraag naar Hollandsche onderwijzers.

Onderwijzers, hier te lande, goed op de hoogte van het Engelsch, die wel gaarne in Zuid-Afrika het onderwijs willen dienen, maar reeds hier een benoeming voor een bepaalde plaats daar willen hebben, moeten zich Zuid-Afrika maar heelemaal uit het hoofd zetten. Men moet er eerst zijn en dan zich beschikbaar stellen. En dan leert de ervaring, dat alle bruikbare personen spoedig klaar zijn. *Chr. Sch.*

In Natal zijn voor enkele bevoegde Engelsch-kundige Nederlandsche onderwijzers een paar betrekkingen van £ 200 en £ 250 dadelijk te vervullen. Nog altijd geldt de raad aan Nederlandsche onderwijzers, die in Zuid-Afrika willen klaar komen, dat zij zich duchtig op het Engelsch toeleggen, zich zelf in Engeland wat gaan bekwamen en dan zich naar Zuid-Afrika begeven. Zij zijn dan overal bruikbaar en hebben in hun Hollandsch een aanbeveling boven Engelschen en Afrikaners.

Voor onderwijzers uit Nederland is thans de kans op plaatsing in Transvaal niet zeer groot. Een aantal oud-leerlingen der Normaalscholen zijn nog buiten betrekking. Per circulaire is dan ook aan de schoolraden gemeld, dat de geslaagden van de Normaalscholen met gouvernementssalaris naar verschillende scholen zullen gezonden worden, en dat, wanneer er een vacature ontstaat, zij den voorrang moeten hebben. Tot den maatregel, om de vele, ongecertificeerde onderwijzers weg te zenden, gaat het Departement blijkbaar nog niet over, hoewel dan alle geëxamineerden geplaatst konden worden.

Met veel ingenomenheid wordt van wege een aantal scholen bericht, dat zij in het bezit gesteld zijn van seriën Hollandsche wandplaatsen voor het aanschouwelijk onderwijs, als van Van Lummel, Ligthart, Scheepstra en Walstra, Ritzema Bos, Ten Have e.a. De voldoening over deze ontvangst is zóó groot, dat het plan gemaakt is om de platen, zooveel mogelijk alle, ten toon te stellen in een groote centrale zaal van een der scholen bij gelegenheid van de naderende onderwijzersvergadering te Pretoria en den vacantiecursus; zeker een uitmuntend plan.

Het *Christ. Schoolblad* verneemt dat mej. Abbing tegen Juni a.s. de Oranje-school te Bloemfontein zal verlaten. Met haar lezing op den vacantie-cursus en met een lezing over „Kunst" voor de vereeniging *Onze Taal* heeft zij een schitterend succes gehad. Inhoud, vorm en voordracht werden gelijkelijk geroemd. Zij zelve schreef dit bericht niet; het bericht van haar aanstaand afscheid van de Oranjeschool kwam van andere zijde, zoodat hier onbekend is, waarheen ze dan gaan zal. Komt er geen Hollandsche onderwijzeres van hier in haar plaats, dan doet zich het eigenaardig verschijnsel voor, dat aan het Eunice-Instituut onder een Engelsche Directrice twee onderwijzeressen uit Nederland onderwijs geven en aan de Oranje-school niet éène.

Het Nationaal Onderwijs in Zuid-Afrika.

Er is, volgens mededeeling van het *Christelijk Schoolblad*, ten behoeve van school en huis in een der Zuid-Afrikaansche provinciën een flink Hollandsch leesboek in bewerking, in den trant, dunkt ons, als een soortgelijk Duitsch leesboek, dat onderen onder ons wel bekend is en dat leesstof behelst op menigerlei terrein, waarbij ook geschikte poëzie niet uitgesloten is.

Komt het naar het ontworpen bestek gereed, dan zal de leesstof onder de volgende hoofden gerangschikt kunnen worden:

1.	Zuid-Afrikaansche historie	50 blz.
2.	Natuurkunde en menschelijk lichaam	50 „
3.	Algemeene geschiedenis	50 „
4.	Aardrijkskunde	50 „
5.	Verhalen	50 „
6.	Poëzie	50 „
7.	Natuurlijke Historie	50 „
8.	Natuurkundige Aardrijkskunde	20 „
9.	Groote mannen	30 „
10.	Kerkgeschiedenis en Philanthropie	50 „
11.	Allerlei (De Sterrenhemel, Broodbakken, Wijnproductie, Een mijn, Esopus' fabelen, De Bijbel, Papierfabricage en drukken, Onze Kerk (van kind tot ouderling), Onze Regeering, Zijde, Suiker, Glas enz. enz.	50 „

Het wordt dus een leesboek van pl.m. 500 pagina's met een sprekenden titel, die doet verstaan, dat vooral aan de buitenschool gedacht is.

Aan de vroegere Bultschool, nu South-End of Zuid-Einde school, te Pretoria, is thans ook werkzaam de heer N. J. Visser (Spoorstraat 25). Hij kan het met het hoofd en de Engelsche collega's zeer goed vinden en heeft mede vooral het onderwijs in het Hollandsch voor zijn rekening. Zijn kennis van het Engelsch is voldoende bevonden, zoodat hij een volledig certificaat verkregen heeft.

Ned. Vereeniging te Pretoria.

De Nederlandsche Vereeniging te Pretoria hield 11 Maart haar jaarvergadering.

In de plaats van dr. Elias, die als voorzitter aftrad en zich niet herkiesbaar stelde, is gekozen Dr. J. W. B. Gunning, de populaire directeur van den dierentuin en het museum. Wij behoeven er niet aan te twijfelen, of ook zijn streven zal zijn om de Afrikaners en Hollanders bij elkaar te brengen of te houden.

De vereeniging heeft de laatste jaren door 't steunen van Hollanders en oud-Hollanders, die tijdelijk in moeilijkheden waren, uitstekend werk verricht. Uit haar verslag blijkt, *dat de maatschappelijke toestanden den laatsten tijd veel beter zijn geworden, vooral voor de handwerkslieden.* Voor de landgenooten, die op administratief gebied hun brood moeten verdienen, zijn ongelukkig de tijden nog niet gunstig. De salarissen zijn maar klein en voor vele knappe mannen is 't nog onmogelijk, een karig bezoldigd postje aan gouvernement, spoorweg of municipaliteit te verkrijgen. Voor oud-ambtenaren, die reeds op jaren beginnen te komen, zijn de toestanden het zwaarst. Veel hoop op een betere toekomst kan niet worden gegeven. De kans van aangesteld te worden is zeer gering. Door het tot-stand-komen der Unie is het totaal der ambtenaren verminderd en is er in de naaste toekomst meer kans, dat reeds dienstdoende beambten zullen worden ontslagen dan dat nieuwe zullen worden aangesteld.

PERSONALIA.

Te Johannesburg is op 26 Januari j.l. overleden Mevr. D. M. Devers, geb. Bier.

De heer G. den Hertog verwacht weer een benoeming te Malanskraal en vertoefde, toen hij dat meldde, te Heidelberg.

De heer W. Havik, die al in den Vrijstaat werkzaam geweest is, is daar weer geplaatst, en wel te Zastron, tegen een salaris van £ 200.

De heer G. van Dijk, Proesstraat 217, Pretoria, geeft zoowel in de practische botanie als in het Nederlandsch les aan het Normaal College te Pretoria. Het is een tijdelijke aanstelling.

18 Febr. j.l. is de heer F. D. van Alphen, zoon van den gewezen postmeester-generaal der Z.-A. Republiek, in 't huwelijk bevestigd met Annie Erasmus, dochter van Gen. D. J. E. Erasmus.

Een broeder van Gen. Ben Viljoen is met 13 andere personen uit Mexico, waar zij sedert 1904 gevestigd waren, weer naar Transvaal gerepatriëerd. Gen. Ben Viljoen zal waarschijnlijk spoedig volgen.

De heer N. Romeijn, vroeger te Machadodorp (Tr.), is thans onderwijzer, belast vooral met het onderwijs in het Hollandsch, aan de Spes-Bona-School te Johannesburg, 480 leerlingen tellende, met 12 leerkrachten.

Uit Johannesburg wordt het overlijden te Cradock gemeld van Jacobus De Wet, een bekend Kaapsch politicus, die jaren lang vertegenwoordiger van de Kaapkolonie in Transvaal was en na den raid van Jameson zijn pensioen kreeg.

Lang is het Unie-ministerie onvolledig geweest, nadat Moor, de gewezen eerste minister van Natal, bij de verkiezing was gevallen en toen uit het ministerie trad. Nu is er in benoemd kolonel Leuchars, lid van den Volksraad voor Oemgeni, in Natal. Hij is minister van koophandel en nijverheid.

Te Pretoria heeft zich gevestigd als tandarts Dr. B. H. Masselink, een Hollandsche Amerikaan van Michigan. Hij is voorzien van Nederlandsche, Amerikaansche en Engelsche diploma's, spreekt vloeiend Hollandsch en Engelsch en zal zich dus wel spoedig een goede praktijk veroveren.

Te Pretoria overleed op 17 Februari kapitein Alfred, Freiherr von Dalwig in den ouderdom van 58 jaar. „De kapitein, aldus schrijft *De Volkstem*, was in de laatste tijd niet wel en moest eindelik een operatie ondergaan voor 't doen verwijderen van een kogel, die hij nog sedert de jongste Oorlog in 't lichaam omdroeg. Bij deze operatie bleek, dat hij ook lijdende was aan appendicitis. Dit maakte een tweede operatie noodzaaklik. Daartegen was 't ijzersterke, doch in de laatste tijd verzwakte gestel van de pasjent niet bestand.

„De kapitein, die zich in de Oorlog in Zuidafrika zo zou onderscheiden, vestigde 't eerst de aandacht op zijn onverschrokkenheid, toen hij tijdens de frans-duitse oorlog van 1870—'71 als kadet van zeventien jaar oud een soldaat midden uit 't kamp van de Fransen haalde en veilig naar 't duitse bracht. Daarvoor kreeg hij 't ijzeren kruis eerste klasse.

„Bij 't uitbreken van de engels-boeren-oorlog werd hij naar de Krokodilrivier gezonden met enige stukken veldgeschut. Op 'n dag kreeg de engelse offisier, die tegenover hem stond, 't in zijn hoofd, de boeren-artillerie eenvoudig met zijn numeriek veel sterkere afdeling weg te jagen. Bij de kanonnen hing 't ondergoed van kapitein von Dalwig te drogen in een boom en dit werd 't mikpunt van de engelse kanonnen. Zonder zich om de bommen, die er rondvlogen, te bekreunen, haalde de kapitein zijn kleren af, trok ze aan, alsof hij thuis in zijn kamer stond, en ging daarna pas 't vijandelik vuur beantwoorden. Zijn onverschrokkenheid was door de verrekijker waargenomen en had de engelse bevelvoerder sterk geïmponeerd. En toen Von Dalwig er daarna toe overging om een goedgemikt en hevig vuur op de engelse kanonnen te openen, besloot men, dat 't beter zou zijn, 't wegjagen van de boeren-kanonnen voor onbepaalde tijd uit te stellen en voorlopig buiten bereik van 't vuur van de kapitein te gaan kamperen.

„Hij werd later met zijn afdeling naar Kimberley gezonden. De bevelhebber van de bezetting binnen Kimberley vond zijn kanonnen zo lastig en levensgevaarlik, dat er herhaaldelik pogingen werden gedaan om zijn fort hetzij te veroveren of onschadelik te maken. 't Mocht evenwel niet gelukken: bloedneus moesten de aanvallers telkens afdeinzen en zich nog gelukkig achten, dat zij niet gevangen genomen waren, wat te wijten was aan 't gering aantal der mannen onder de kapitein. Deze verwierf zich de bijnaam van de „rode duivel", hem door de vijand gegeven.

„Na 't ontzet van Kimberley horen we het eerst weer van hem bij Dalmanutha. Ten spijte van 't verschriklik kanonvuur van de Engelsen, bleef hij op hen schieten, enkel koestende (bukkende) als 't al te bar werd, tot hij met enige van zijn manschappen en onderoffisieren door een granaatkartets zwaar gewond werd en naar 't hospitaal te Waterval Onder vervoerd. De rechterarm van de kapitein moest worden afgezet, terwijl de linker net boven de pols ook afgeschoten was, doch gelukkig niet zo vermorzeld of 't kon nog wel gespalkt worden. Daarenboven had hij nog drie andere kogels door 't lichaam gekregen, die echter geen edele lichaamsdelen geraakt hadden. 't Herstellen was een langzaam en beproevend proses. Na herstel werd kapitein Von Dalwig naar Johannesburg teruggestuurd en onder parool vrijgelaten. Sedert is hij in 't private leven gebleven en, behalve enige brieven, die wel enige sensatie maakten, is hij nooit weer op de voorgrond getreden.

Piet Cronjé.

De *Volkstem* van Pretoria wijdt o.m. de volgende woorden van waardeering aan den 4 Februari te Klerksdorp overleden vechtgeneraal Piet Cronjé.

„Bij het vernemen der doodstijding zal het volk, waartoe hij met-hart-en-ziel behoord heeft en waarvoor hij meer dan éénmaal zijn leven veil heeft gehad, met voorliefde terugdenken aan de vele eervolle en heldhaftige gebeurtenissen, die nauw verbonden zijn aan Piet Cronjé's naam. Met aandoeningen van weemoed, vermengd met fiere berusting, zullen veler gedachten teruggaan naar de dramatiese oorlogsepisoden, die een glorierijk einde gemaakt hebben aan de openbare loopbaan van de tans overleden krijgsman.

„En met lankmoedigheid zal worden geoordeeld over de latere omstandigheden, die de levensavond van generaal Piet Cronjé hebben gekenmerkt, toen hij in harde en schrijnende aanraking was gekomen met ontmoediging, ontgocheling en tegenspoed. Het is niet gemakkelik om zich te verplaatsen in de zielesmart, in de wanhoopsvertwijfeling, die het lot — we zeiden haast: het voorrecht — is geweest van menig Afrikaner onzer dagen; en wie de gedragslijn van de tans heengegane Transvaler in al zijn verrassende en vaak zonderlinge wendingen wil begrijpen, moet zich enigszins vertrouwd maken met de lijdensweg, die een man van Piet Cronjé's hoog gehalte heeft moeten afleggen!

„Piet Cronjé was een prachtig soldaat, een voorbeeldig kapitein, een bewonderenswaardig taktikus; maar hij was geen strateeg.

„De tijd is nog niet gekomen om in openlike diskussie te treden over de punten waar en waarom de krijgs-oversten der Boeren-republieken in de aanvang van de oorlog gefaald hebben; we bepalen ons tans bij de verklaring, dat wijlen generaal Piet Cronjé de hem in de laatste oorlog toebedeelde taak heeft vervuld met een heroiese zelfverlochening en standvastigheid, die tot in 'n ver Afrikaans nageslacht eerbied en bewondering zullen afdwingen. Want hoe ver-reikend ook de gevolgen zijn geweest der kalamiteit, die 'n eind maakte aan Cronjé's militaire faam, en hoe verpletterend ook de nederlaag is geweest, die de transvaalse aanvoerder over de hem toevertrouwde strijdmacht heeft uitgelokt en uitgetart, toch kan geen blaam worden gelegd op de krijgsmans-eigenschappen dergenen, die van die nederlaag 't onmiddellik slachtoffer zijn geweest.

„En in respektvolle ootmoed staat zijn volk heden om het graf van de krijgs-officier, die in 1880—81 en in 1896 geen lijfsgevaar vreesde om het vaderland te dienen, en die in 1899—1900 de wereld tot ontzag heeft gedwongen voor zijn manmoedige daden."

Consul-generaal Knobel.

Blijkens de laatst ontvangen Zuid Afrikaansche bladen is de heer F. M. Knobel, de Nederlandsche consul-generaal te Pretoria, Zondag 12 Maart van Pretoria vertrokken om zijn verloftijd in Europa door te brengen. Aan het station werd hem door tal van vrienden uitgeleide gedaan. De *Volkstem* wijdt naar aanleiding van dit tijdelijk vertrek eenige waardeerende woorden aan den heer Knobel, wiens verdiensten voor de bevordering der handelsbetrekkingen tusschen Nederland en Zuid-Afrika in het licht worden gesteld en wien hulde wordt gebracht voor zijn pogingen om de betrekkingen tusschen de Hollanders in Zuid Afrika en de Hollandsch-sprekende Afrikaners inniger te maken.

In dezelfde *Volkstem* vinden we het volgende protest door een aantal oud-Nederlanders en Afrikaners geteekend:

„Naar aanleiding van een artikel, in 'n weekblad te Pretoria verschenen over de WelEd. Gestr. heer F. M. Knobel, Konsul-generaal der Nederlanden, nemen de ondergetekenden de gelegenheid waar om ten sterkste hun protest aan te tekenen tegen dat artikel. Zij voelen zich overtuigd dat, als Nederland ooit in Zuid-Afrika een vertegenwoordiger had, die zich bewust was van de omvangrijke plichten van zijn positie en inderdaad die plichten conscientieus, met energie en takt heeft nagekomen, dan is het de heer Knobel. Niet alleen, dat hij de belangen der Nederlanders op het hart droeg, welke belangen voor hem vóóraanstonden en die hij op de meest geschikte wijze behartigde, maar tevens wist hij de vriendschap en achting van alle Afrikaners te verwerven door zijn sympathiek optreden".

Te Pretoria had zich een commissie gevormd om de Unie van Zuid Afrika met een feestweek te vieren. De commissie noodigde dr. Engelenburg, van *de Volkstem*, uit, een voorbereidende bijeenkomst in het Hollandsch toe te spreken. Hij weigerde, en schreef:

Als jaren-lang inwoner van Pretoria en als belanghebbende in de welvaart van Zuidafrika's hoofdstad is niets mij welkomer dan om mee te werken tot meerder bloei van onze stad. Vandaar dat ik met oprecht leedwezen u moet melden, dat ik geen vrijmoedigheid heb om tans in hoedanigheid van hollands sprekend Pretoriaan in municipale aangelegenheden dienstig te zijn. Ik heb nog geen opinie gevormd vóór of tegen de gala-week en zal, wat betreft de door mij te verlenen bijstand, afwachten, wat uwe geachte Kommissie dienaangaande aan 't publiek zal voorleggen. Maar zolang, met blijkbare instemming der Engels-sprekende bevolking der hoofdstad, duizende hollands sprekende inwoners blijven verkeren onder de ernstige grief, hun door de Stadsraad aangedaan, zal mij — en ik vrees menig ander Hollands-sprekend stadgenoot — de lust ontbreken om in hoedanigheid van Hollands-sprekend Pretoriaan municipale belangen aan te vatten.

De commissie heeft daar scherp op geantwoord, o. a. met te zeggen, dat de commissie met den gemeenteraad niets te maken heeft. De grief van Dr. Engelenburg houdt voornamelijk verband met het besluit van den gemeenteraad om opschriften op trams en in 't algemeen de aanwijzingen van den tramdienst uitsluitend in het Engelsch te houden.

Mijnwetgeving.

We hebben reeds meegedeeld, dat bij de behandeling van de nieuwe mijnwet in den Volksraad van de zijde der arbeiders-afgevaardigden een amendement is ingediend om den Zondagsarbeid op de mijnen te verbieden, een denkbeeld dat onder een deel der Afrikaner leden instemming maar bij de oppositie en ook bij de regeering bestrijding vond, omdat men er een benadeeling van de mijnindustrie van vreesde, die het zonder zeven arbeidsdagen in de week niet zou kunnen stellen. Toen de debatten hierover in den Volksraad werden voortgezet, zette generaal Smuts het standpunt der regeering nog eens uiteen, waarbij hij de wenschelijkheid betoogde, de quaestie van den Zondagsarbeid ter onderzoek op te dragen aan een commissie, zoodat bij de in het volgende jaar voor te stellen arbeidswet met dat onderzoek rekening zou kunnen worden gehouden. Van de zijde der oppositie, in het bijzonder door Sir Percy Fitzpatrick, werd gewezen op het gevaar, dat de uitbreiding der industrie door belemmerende bepalingen zou loopen. Zoo zou men het kapitaal afschrikken, aan ondernemingen in Zuid Afrika deel te nemen. Dit schijnt ook door de regeering te worden gevreesd en daarom verzette zij zich tegen amendeering van hare voorstellen. Het amendement betreffende de Zondagssluiting werd ten slotte met 80 tegen 25 stemmen verworpen.

Men leze over deze belangwekkende zaak ons uittreksel uit den brief van den *Morning-Post* correspondent te Kaapstad.

HANDEL EN NIJVERHEID.

Voorkeurrechten in Zuid-Afrika.

De *Volkstem* van 17 Februari schrijft over dat onderwerp:

„'t Staat niet elk Zuidafrikaner duidelik voor de geest, dat sedert ruim zeven jaren onze bevolking voortdurend geschenken maakt aan fabrikanten en andere bezigheids mensen in 't Verenigde Koninkrijk en dat 't totaal bedrag van die geschenken waarschijnlijk alreeds verre de twee miljoen ponden st. overtreft. Lord Milner heeft namelik ingesteld, dat Brits Zuid-Afrika 'n vermindering toestaat op invoerrechten, geheven op goederen van engelse oorsprong. Dit rabat bedraagt 25 persent; met andere woorden: indien op 'n hoeveelheid ingevoerde goederen zeg honderd ponden aan invoerrechten moet worden betaald, dan behoeft slechts 75 ponden st. daarop te worden betaald, ingeval die goederen van engelse oorsprong zijn. De Unie derft dus 25 ponden op elke honderd ponden invoerbelasting; en de engelse invoerder verhoogt de prijs van zijn artikel met zodanig bedrag, dat 't, na goed en wel de Uniedouane te zijn gepasseerd, toch even duur wordt als 't ingevoerde artikel van niet-engelse oorsprong, waarop de volle 100 ponden st. moesten betaald worden. Enkele jaren geleden werd 't voordeel, door deze methode van voorkeur aan Engeland's fabrikanten en andere uitvoerders bezorgd, geraamd op ongeveer £ 300,000 per jaar; doch aangezien de invoerhandel der Unie aanmerkelik is toegenomen, is dit bedrag over 1909 waarschijnlik wel minstens £ 500,000 geweest. Zoals gezegd, jaarliks offert de zuidafrikaanse mensheid verscheiden honderd-duizenden ponden st. invoerrechten op in de gedaante van tegemoetkoming aan industriëlen in Engeland; en jaarliks trekken die engelse industriëlen al 't mogelike financiéle voordeel, dat hun door zodanige bevoorrechte positie wordt verzekerd.

„Maar, schrijft de *Volkstem* dan verder, daarvan merkte eigenlijk niemand iets en in den regel betaalde men hier voor een of ander invoerartikel evenveel, of het uit Amerika, Japan of Frankrijk kwam, dan wel uit Groot-Britannië.

„En Zuid-Afrika is niet rijk en door de oorlog uitgeput, zodat het wel vrede kan hebben met deze wijze van bevoordeling van het moederland.

„Nu is intussen dezer dagen uit Londen bericht ontvangen, schrijft de *Volkstem* verder, dat gedurende de aanstaande Imperiale Konferentie—waaraan Generaal Botha en ministers H. C. Hull en F. S. Malan zullen deelnemen—'n wijziging zal worden besproken van de manier, waarop Zuidafrika tot dusver bijdroeg tot de financiën van Engeland; er is beweerd, dat 't zuiverder zou wezen, indien de Unie de voorkeur op engelse invoer-artikelen ophief en jaarliks 'n ronde som uitbetaalde aan de Rijks-regering voor militaire doeleinden. Wordt niet Zuidafrika's kust beschermd door de engelse vloot? En hangt niet de zeehandel van ons werelddeel af van de suprematie dier vloot? In waarheid laat de vraag, wie onze jaarlikse Rijks-subsidie daarginds in Engeland in ontvangst neemt, Zuidafrika erg koel. Lord Milner heeft de fabrikanten enz. aangewezen als de gelukkige ontvangers van Zuidafrika's imperiaal tribuut; doch, indien men te Londen 'n ander arrangement verlangt, zal dit hier te lande geen moeilikheid geven. Hoofdzaak is, dat de Unie niet méér bijdraagt dan de geringe financiéle draagkracht van onze Staat toelaat. En in vergelijking met Kanada en Australië zijn onze honderdduizende ponden st. 'n zeer mooie bijdrage, neerkomende op omtrent 7 sh. 6 d. per blanke per jaar! Enkele koeranten hebben de onderstelling geuit, dat Gen. Botha op de Imperiale Konferentie voorstellen zou doen in de geest ener wijziging zoals hier beschreven. Indien de Rijks-regering inderdaad begerig is om die wijziging door te voeren, zal 't Unie-goevernement zeker geen moeilikheden in de weg leggen. Doch 't schijnt ons onjuist om zich uitermate benauwd te maken over de vermeende houding onzer Ministers. En 't publiek, dat tot heden met stilzwijgen z'n tribuut betaalde in ruil voor de voordelen, welke 't Rijksverband belooft, zal met gerustheid de regeling der betaling overlaten aan degenen, voor wie 't geschenk bedoeld wordt.

De uitvoer van producten van Britsch Zuid-Afrika naar het Duitsche Rijk (in Europa) beliep over 't jaar 1909 een som van £ 4,396,312; de invoer van uit Duitschland in Britsch Zuid-Afrika £ 2,449,781.

Duitsch Zuid-Afrikaansche Diamanten.

Onder leiding van dr. Voit is op 15 Februari een expeditie vertrokken, ten einde te zoeken naar het moedergesteente der Zuid-West-Afrikaansche diamanten. Het betreft hier, zoo mogelijk bewijzen te verkrijgen voor de theorie omtrent de herkomst der diamanten. Dr. Voit meent, dat het moedergesteente der gevonden diamanten in het binnenland is te zoeken.

Door den Unie-Volksraad is met 82 tegen 16 stemmen de bepaling goedgekeurd om geen mailcontracten af te sluiten met maatschappijen, die rabat toestaan aan bevoorrechte verschepers, en de regeering te machtigen, voorrechten toe te staan aan stoomvaartlijnen, die tot geen combinatie behooren. Een amendement om het vervoer van de mail uitsluitend aan Britsche schepen toe te staan, werd met 56 tegen 27 stemmen verworpen. De minister van posterijen Graaff deelde mede, dat het hoofdbestuur der *Rijks*posterijen geseind had, nog op hetzelfde standpunt te staan als in 1899, toen het ook tegen het voorstel, om een dergelijke beperking in te voeren, protesteerde.

In de mededeelingen van de Nederlandsche Kamer van Koophandel te Johannesburg wordt ook gewezen op den vooruitgang van den landbouw in Transvaal.

Er blijken 22,809 landbouwers van Europeesche afkomst in Transvaal te zijn.

In 1904 waren er 200,000 morgen land onder bewerking van blanken, in 1908 615,303 en in 1910 766,821.

Gedurende het jaar Juni 1909—Juni 1910 werd in Transvaal voortgebracht in totaal: boter 1,519,456 lbs., kaas 6702 lbs., wol 9,730,587 lbs., mohair 396,890 lbs., struisveeren 2088 lbs., maïs 3,355,109 zak, ander graan 915,818 zak, aardappelen 257,812 zak, grondnoten 9915 zak, voeder 134,714,388 lbs., tabak 5,346,430 lbs., katoen 49,765 lbs.

De gestadige verbetering, waarvan de toestanden in Zuid-Afrika blijk geven, weerspiegelt zich ook in het verslag, dat de *Standard Bank of South Africa* onlangs gepubliceerd heeft over het halfjaar, geëindigd 31 December j.l. Nadat aan het reservefonds £ 20,000 is toegevoegd en op gebouwenrekening £ 20,000 is afgeschreven (v. j. £ 15,000), blijkt er een winst beschikbaar te zijn van £ 114,400, tegen slechts £ 87,739 in het overeenkomstige tijdvak van 1909. Daarbij komt nog

£ 41,188 als saldo uit de vorige rekening overgebracht, tegen £ 27,513 in het jaar te voren, zoodat het bestuur in staat is om, behalve het gewone dividend op den voet van 10 pct. per jaar, een bonus uit te keeren naar den maatstaf van 3 pct. per jaar, £ 10,000 aan het pensioenfonds van het personeel toe te voegen en £ 14,940 op nieuwe rekening over te brengen. Over de tweede helft van 1909 werd er geen bonus uitbetaald, terwijl het saldo, dat toen op de eerste helft van 1910 werd overgebracht, tot £ 37,825 beperkt bleef. Het totale bedrag aan rekeningcourant saldo en deposito's bedraagt volgens de balans meer dan £ 17½ millioen, of nog £ 250,000 meer dan een jaar geleden, terwijl het gezamenlijke bedrag van verdisconteerde wissels en verleende voorschotten thans meer dan £ 10½ millioen beloopt, of £ 1½ millioen meer dan een jaar tevoren.

Uit de Diamantindustrie.

In de medio Maart gehouden zitting van het Zuid-Afrikaansche Parlement heeft de minister van openbare werken, volgens een bericht uit Londen, gewezen op de belangrijke vermindering in het diamantgehalte der Premiermijn. Hij wees er op, dat het aandeel der regeering in de bruto-winst der maatschappij ten bedrage van 60 % indertijd is vastgesteld met het oog op den grooten rijkdom der mijn.

Bij de beraadslagingen omtrent de voorgenomen unificatie der diamantbelasting zal met deze gewijzigde omstandigheden rekening moeten worden gehouden.

(Blijkens dit bericht heeft de Premier een voorloopig succes behaald bij haar pogingen om een wijziging in de winstverdeeling te verkrijgen. Zooals men weet, is de winst der maatschappij ook thans nog buitengewoon hoog, dank zij een groote vermeerdering der productie en een daarmede gepaard gaande vermindering van het exploitatie-coëfficient. Wordt het winstaandeel der regeering verlaagd, dan kan de maatschappij òf hoogere dividenden uitkeeren, òf de productie verminderen zonder schade voor het bedrijf, òf wel de prijzen harer artikelen verlagen. Indien het gerucht juist blijkt, dat de De Beers Co. door aankoop van aandeelen een grooten invloed op de leiding der Premier heeft verkregen, dan zal wijziging der overeenkomst met de regeering allicht de voorlooper zijn van een overeenkomst omtrent een gezamenlijke politiek ten opzichte van prijs en productie).

Uit Antwerpen wordt bericht, dat volgens mededeelingen uit Zuid-Afrika een uniforme inkomstenbelasting van 20 pCt. voor de Zuid-Afrikaansche diamantmijnen zou worden vastgesteld. (Thans betaalt de De Beers Co. 10 pCt., de Premier 60 pCt.)

Kamer van Koophandel voor Johannesburg.

In het jaarverslag van de Nederlandsche Kamer van Koophandel voor Johannesburg worden verschillende onderwerpen besproken, die van groot belang zijn voor den handel tusschen Nederland en Zuid-Afrika. Zoo wordt gewezen op de noodzakelijkheid om aan agenten zoo noodig vergoeding van reis- en verblijfkosten toe te staan, waarvan verschillende Nederlandsche exporteurs tot nu toe nog niet doordrongen blijken. Voorts wijst de Kamer er op, dat concurrentie van Nederlandsche artikelen alleen dan mogelijk is, wanneer geen ongemotiveerde winstmarges worden gevraagd. Het is voorgekomen, dat in Nederland voor Zuid Afrika prijzen genomen werden, welke 8 à 10 pCt. hooger waren dan die, welke men voor export naar andere overzeesche landen berekende. Waar men te concurreeren heeft met groote firma's van andere nationaliteiten, die in vele gevallen reeds sinds lang terrein hebben veroverd, komt een dergelijke taktiek niet ten goede aan de uitbreiding der handelsrelaties.

Voorts wordt aangedrongen op het totstandkomen van een wettelijke regeling in Nederland, bepalende, dat op kaas het vetgehalte en de drooge stof moet worden vermeld, opdat een einde worde gemaakt aan het aanbieden van z.g. fabriekskaas, die van afgeroomde melk is gemaakt, als ware het volvette kaas. Hierdoor wordt de naam van de Hollandsche kaas ernstig geschaad. Waar alleen, wat Zuid-Afrika betreft, in het afgeloopen jaar voor een waarde van £ 97,348 kaas uit Nederland is ingevoerd, schijnt deze quaestie inderdaad urgent.

In de samenstelling van het bestuur der Kamer van Koophandel kwam een wijziging door het aftreden van den heer P. C. Baerveldt als voorzitter. In zijn plaats werd de heer S. Morel als voorzitter gekozen.

Ontwikkeling van den Landbouw in Transvaal.

Volgens officiëele statistieken, ingezonden door Consul-Generaal Knobel te Pretoria, heeft in de laatste jaren de veestapel in Transvaal zich krachtig uitgebreid, zooals blijkt uit de volgende cijfers.

Het aantal stuks vee, behoorende aan landbouwers, bedroeg op 31 December 1908 en 30 Juni 1910:

Vee.	31 Dec. 1908.	30 Juni 1910.
Koeien	148.539	243.369
Vaarzen	95.855	112.390
Stieren	12.193	13.144
Ossen	175.895	280.983
Runderen. totaal	581.258	649.886
Paarden	52.891	54.709
Muildieren	8.186	17.406
Ezels	16.240	41.676
Wolschapen	1.777.360	2.019.614
Andere schapen	751.345	827.464
Angorageiten	178.315	181.346
Andere geiten	527.792	431.250
Varkens	71.851	80.868
Struisvogels	2.536	3.577
Hoenders	915.447	1.057.588

Behalve het in bovenstaande tabel vermelde aantal stuks vee, waren op 30 Juni 1910 nog aanwezig: 339.132 stuks rundvee, 5.791 runderen, 976 muildieren, 22.307 ezels, 322.630 schapen, 896.396 geiten en 91.163 varkens, welke behoorden aan kleurlingen.

De boterproductie bedroeg in het jaar 1908 1.356.391 lbs. en in het jaar 1 Juli 1909—30 Juni 1910 1.519.456 lbs. Van wol bedroeg de productie in genoemde jaren 8.642.000 lbs., resp. 9.730.000 lbs., van mohair 418.000, resp. 397.000 lbs.

De oogst van mielies (maïs) vermeerderde van 1.438.000 zakken tot 2.179.000 zakken, de tarweoogst van 156.000 tot 232.000 zakken, de hooioogst van 70 millioen pond tot 108 millioen pond, de aardappeloogst van 155.000 tot 258.000 zakken. Het aantal geoogste sinaasappeien steeg van 33 millioen tot 44 millioen stuks. De oppervlakte geïrrigeerd land vermeerderde van 86.206 tot 101.314 morgen.

(Handelsberichten).